

הנדון: התכניות המוצעות למשק הגז במסגרת חוק ההסדרים

שלום רב,

נבקש להביע את עמדתנו בנוגע להצעות משרד האוצר בחוק ההסדרים עבור התכנית האסטרטגית למשק הגז. כפי שקורה גם בתהליכים המקבילים במשרד האנרגיה במסגרת ועדת דיין, הצעות אלה ממשיכות לקדם מדיניות אנרגיה שאינה מבוססת על בחינה סביבתית ואקלימית, ואינן מציגות תכנון ארוך-טווח שנועד לצמצם את התלות בדלקים פוסיליים או להתמודד עם הריכוזיות החריגה של משק האנרגיה הישראלי. בפועל, הן מחזקות את הכוח של תאגידי הדלקים – ובראשם שברון, השולטת כיום בפועל בכ-90% משוק הגז, על חשבון צרכי הציבור הישראלי – במקום לייצר מדיניות אנרגיה עדכנית, גמישה ושקופה, המותאמת לאתגרי העשור הקרוב ולמחויבות הבינלאומית של ישראל. להלן עיקרי עמדתנו ביחס לסעיפים השונים:

• הגדלת חובת שמירת הגז למשק המקומי מ-440 ל-520 BCM לא נותנת מענה לאינטרס הציבורי

בעוד מדובר במהלך בכיוון חיובי, מתן האפשרות להגדלת ייצוא הגז במקרה של עמידה ביעד של 30% אנרגיה מתחדשת בשנת 2030, מייצרת מסגרת שאינה נותנת מענה לאינטרס הציבורי. היעד של 30% אנרגיה מתחדשת הוא מלכתחילה יעד נמוך ביחס לעולם, ובכל מקרה נקבע לשנת 2030 – בעוד שהסדרי השמירה למשק המקומי מתייחסים לשנת 2050. קבלת החלטות על ייצוא בהיקפים כה משמעותיים, ללא הטמעת יעדי אנרגיה מתחדשת מחייבים וברורים מעבר לשנת 2030, עלולים לנעול את ישראל לעוד עשרות שנים של תלות בגז, לפגוע ביכולת המדינה לעמוד ביעדי הפחתת פליטות, ולעכב את המעבר האנרגטי של ישראל. על כן, החלטות הנוגעות להיקפי הייצוא צריכות להתקבל רק לאחר קביעת יעדים עדכניים ומחייבים למעבר לאנרגיות מתחדשות לשנים 2035, 2040 ו-2050.

• סבסוד חיבור מאגרים קטנים למערכת ההולכה יגדיל את כוחן של חברות הדלקים

עד שנת 2021, המדינה השקיעה וסיבסדה את סקטור הגז בלפחות 20 מיליארד ש"ח, ועד 2026 צפויים להתווסף לכך עוד כ-8 מיליארד ש"ח לפחות¹. לפי דוח מבקר המדינה, תמיכות אלו פועלות כתמריץ כלכלי, וככאלו הן מגבירות את הביקוש לשימוש בדלקים פוסיליים במקום להסיט את הביקוש לחלופות אחרות או להתייעל אנרגטית². מהלך נוסף של סבסוד חיבור של מאגרים למערכת ההולכה, צפוי לעודד חיפושים וקידוחים חדשים, דווקא בתקופה שבה העולם כולו מפחית השקעות בדלקים פוסיליים. ראוי להדגיש: אין כל ערובה לגילוי מאגרים חדשים, וחיפושי גז חדשים כרוכים בסיכונים סביבתיים משמעותיים, כולל פגיעה במערכות ימיות ורטט סייסמי (seismic surveys) הידוע כמזיק לבעלי חיים ימיים. שימוש בכספי ציבור להעמקת פיתוח המאגרים מעגן את שליטתן של חברות פוסיליות במשק, במקום לכוון השקעה ממשלתית לתשתיות קריטיות כגון אנרגיה מתחדשת, אגירה, גיבוי מבוסס אי-ימינות גז והתייעלות אנרגטית. מדובר בצעד שמחזק את התלות בגז ומחליש את חוסנו האנרגטי של המשק בטווח הארוך.

¹<https://www.greenpeace.org/israel/press/64346/%d7%a4%d7%a0%d7%99%d7%99%d7%aa-%d7%92%d7%a8%d7%99%d7%a0%d7%a4%d7%99%d7%a1-%d7%9c%d7%97%d7%91%d7%a8%d7%99-%d7%94%d7%95%d7%a2%d7%93%d7%94-%d7%94%d7%91%d7%99%d7%9f-%d7%9e%d7%9e%d7%a9%d7%9c%d7%aa%d7%99/>

²https://library.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Documents/2024/Sviva/2024-Climate-103.pdf?utm_source=chatgpt.com

• **הקמת צוות לביטחון אנרגטי**

ההצעה להקמת צוות לביטחון אנרגטי יכולה להיות מנוף חשוב, אך רק בתנאי שתינתן בו נציגות מקצועית גם לגורמי סביבה ואקלים, ושהעיסוק בו יחרוג הרבה מעבר להחלטות הנוגעות למשק הגז, שהן רק חלק קטן מהביטחון האנרגטי של מדינת ישראל.

• **היעדר התייחסות לשורש הבעיה**

גם השינויים בהצעה שנתפסים כחיוביים – כמו ביטול הפטור מאספקה למשק המקומי או פרסום אישורי הייצוא – אינם מטפלים בשורש הבעיה, כל עוד המבנה הריכוזי של משק הגז אינו מקבל התייחסות מערכתית, וכל עוד מתקבלות החלטות מבלי להעריך את תרומתן לסך פליטות גזי החממה של ישראל ולהשלכות האקלימיות הרחבות. מדיניות שאינה מבוססת על יעדי האקלים של ישראל, על צרכי הביטחון האנרגטי ארוך-הטווח, או על עקרונות של גיוון, שקיפות ונגישות, אשר ממניחה כי הגז ימשיך להיות עמוד התווך של משק האנרגיה לשנים רבות, מייצרת ומשמרת תלות בעייתית ומסוכנת.

לסיכום, ישראל זקוקה לתכנית לאומית שמעמידה במרכז את הציבור ואת עתיד המשק, ולא את האינטרסים של תאגידי הדלקים. תכנית שתפחית את התלות בגז, תחזק את משק האנרגיות המתחדשות, תצמצם את הריכוזיות, ותעניק ודאות למשק, למשקיעים ולציבור. זהו נתיב שיבטיח ביטחון אנרגטי אמיתי, שמירה על הסביבה ויציבות כלכלית לשנים קדימה.

בברכה,

דנה כהן,

ראש תחום אקלים ואנרגיה

גרינפיס ישראל